

УДК: 351.777:504.06

ФОРМУВАННЯ НАПРЯМІВ ЕКОЛОГІЧНО-БЕЗПЕЧНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Макаров Д.О., студент, Романашенко О.А., доцент

*(Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка)*

На сучасному етапі розвитку землекористування перед сільським господарством України постали складні завдання щодо визначення шляхів подальшого розвитку в умовах ринкових відносин. Фермерські господарства, орієнтуючись на збільшення прибутку, вирощують культури, на які існує попит, проте нехтують принципами підтримки біорізноманіття. Крім того, деградація земельних угідь унаслідок антропогенного впливу завдає значних збитків та є тягарем для економіки підприємств і країни загалом. Тому актуальним вважаємо формування стратегії розвитку екологічно-безпечного сільського господарства в Україні.

Обґрунтування необхідності формування стратегії розвитку екологічно безпечного сільського господарства висвітлено в наукових працях вітчизняних учених, зокрема Вінської О. Й., С. В. Довганя, О. Л. Попової, А. П. Сави, Б. О. Сидорука, О. І. Шкуратова та ін. Проте брак комплексності та системності у висвітленні питань щодо формування стратегічних пріоритетів виробництва екологічно безпечної сільськогосподарської продукції потребує подальших теоретичних досліджень.

Пріоритетним напрямом сучасного розвитку вітчизняного аграрного сектору за умов інтеграції України до європейського економічного простору має бути цілеспрямований перехід на модель еколого-збалансованого розвитку, що спиратиметься на досягнення економічних, соціальних та екологічних ефектів. Це зумовлює необхідність досягнення стратегічних напрямів діяльності, які мають бути спрямовані на радикальне вдосконалення методів і способів аграрного виробництва [5].

Вважаємо, що під час переходу сільськогосподарських підприємств на екологічні методи господарювання серед основних пріоритетів у сфері сільськогосподарського землекористування потрібно виділити такі:

- створення умов для відновлення земельних ресурсів;
- обмеження техногенного навантаження на агроєкосистеми, особливо у сфері використання їхнього земельно-ресурсного потенціалу [2]

Європейський досвід показує, що основні напрями діяльності у сфері охорони навколишнього природного середовища в сільському господарстві закріплюються в документах у вигляді програм, тобто регулювання аграрної економіки ґрунтується на програмно-цільовому методі [1].

Тому вважаємо, що для забезпечення стабільного розвитку екобезпечного сільськогосподарського виробництва доцільною є розробка цільових державних програм з екологізації аграрної галузі, спрямованих на досягнення

ресурсозбереження й підвищення якості сільськогосподарської продукції та навколишнього середовища.

На нашу думку, розвиток природоохоронної діяльності й екобезпечного сільськогосподарського виробництва на території України має ґрунтуватися на принципах САП (Спільної аграрної політики), що реалізується нині в країнах ЄС. Це надасть можливість використати позитивний світовий досвід та ефективні способи розвитку екологічного аграрного виробництва в Україні [3; 7].

У межах реалізації цих принципів має бути розроблена стратегія розвитку екобезпечного аграрного виробництва, яка включатиме сукупність управлінських рішень у напрямі підтримки виробництва екологічної сільськогосподарської продукції й досягнення цільового рівня екологічної безпеки в аграрній галузі. Ця стратегія має бути довгостроковим прогнозом комплексного розв'язання проблем екологічно збалансованого розвитку аграрної сфери та поліпшення стану агроєкосистем [4].

Стратегія розвитку екобезпечного аграрного виробництва в Україні має стати базовим документом у сфері стратегічного планування розвитку агроєкосистем, забезпечення відповідного рівня екологічної безпеки в аграрному секторі й визначати комплекс взаємопов'язаних пріоритетів, цілей, завдань і заходів. Основною метою запропонованої стратегії є визначення алгоритму дій та засобів досягнення екологічної безпеки в аграрному виробництві [6, 8].

На нашу думку, для досягнення поставленої мети потрібно реалізувати комплекс завдань, а саме:

- формування комплексу важелів та інструментів для забезпечення досягнення поставленої мети;
- дослідження факторів впливу для забезпечення найбільшої ефективності використання їх дії в напрямі стратегічного планування забезпечення екологічної безпеки в аграрному секторі;
- формування відповідного інформаційного середовища у сфері стимулювання розвитку еко-безпечного аграрного виробництва;
- розвиток інституціонального середовища в напрямі екологізації сільськогосподарської діяльності й забезпечення екологічної безпеки аграрного землекористування.

Реалізація зазначених завдань стратегії розвитку екобезпечного аграрного виробництва передбачає: прийняття на її основі нових законодавчих та інших нормативно-правових актів, внесення змін і доповнень до чинних правових нормативних актів у сфері аграрного землекористування й охорони

навколишнього природного середовища, а також розробки та впровадження Державної програми забезпечення екологічної безпеки в аграрному секторі України.

Дотримання принципів формування стратегії розвитку екобезпечного аграрного виробництва сприятиме покращенню якості та безпечності сільськогосподарської продукції, дотриманню природоохоронних вимог у процесі її виробництва, підвищенню еколого-економічної ефективності використання та охорони земельних ресурсів, забезпеченню сприятливих передумов для збалансованого розвитку сільських територій та ефективного

господарювання на землі, диверсифікації землекористування й формування інвестиційно привабливого середовища в системі землекористування та поліпшенню екологічної ситуації в країні загалом [4; 10].

Основними індикаторами успішності реалізації зазначеної Стратегії будуть позитивні зміни в якісному стані земельних ресурсів, поліпшення якісних показників виготовленої сільськогосподарської продукції, розширення площ земельних угідь, відведених під екологічне землеробство тощо. Отже, стабільність функціонування агроєкосистем є інтегральним показником, який характеризує стан екологічної безпеки. Тому пріоритетом в напрямі забезпечення екологічної безпеки в аграрному секторі повинно бути збереження та відновлення природних елементів екосистем, необхідних для формування сприятливого середовища для їх функціонування й ведення сільськогосподарської діяльності;

Підсумовуючи, слід зазначити, що на сьогодні стратегічними цілями державної політики в галузях екології й економіки є забезпечення екологічної безпеки країни й сталого розвитку без завдання шкоди довкіллю та за умови підвищення якості життя, покращення здоров'я населення й демографічної ситуації в країні. Визначальною для формування пріоритетних напрямів стратегії сільськогосподарського землекористування є концентрація зусиль суб'єктів господарювання на чотирьох основних елементах (продукт, процес виробництва, якість землі та природно-кліматичні фактори впливу)

Список літератури:

1. Вінська О. Й. Особливості сучасного стану реалізації Спільної аграрної політики Європейського Союзу. *Економічний простір*. № 56. 2016. С. 5–20.
2. Дзяди́кевич Ю.В. та інші. Економіка довкілля і природних ресурсів: монографія. Тернопіль: Астон, 2016. 392 с.
3. Никеруй С.С., Гревко Р.Б., Брошак І.С. та інші. Моніторинг ґрунтів, шляхи покращення родючості та екологічної безпеки земель Тернопільської області: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2013. 160 с.
4. Олійник О.Р., Сава А.П., Сидорук Б.О., Довгань С.В. Організаційно-економічний механізм забезпечення виробництва екобезпечної сільськогосподарської продукції: монографія. Тернопіль: Крок, 2014. 263 с.
5. Попова О. Л. Нові пріоритети Спільної аграрної політики ЄС на 2014–2020 роки: стратегічні орієнтири для розвитку агросфери України. *Економіка АПК*. 2013. № 12. С. 89–96.
6. Сіренко Н. М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України: монографія. Миколаїв, 2010. 416 с.